

(جمعی از نمایندگان مذاکرات کافی است)
 رئیس - رأی میگیریم به پیشنهاد آقای تدین ایشان پیشنهاد کرده اند جلسه صبح باشد.
 رأی میگیریم برای صبح آقایانیکه تصویب می کنند قیام فرمایند اکثر نمایندگان قیام نمودند
 رئیس - تصویب شد.
 صبح که تشریف میاورید سه ساعت بظهر تشریف بیارید
 بعضی از نمایندگان - چهار ساعت قبل از ظهر
 بعضی دیگر - سه قبل از ظهر
 سردار معظم خراسانی - چهار ساعت دیر است پنج ساعت قبل از ظهر
 رئیس - رأی میگیریم بچهار قبل از ظهر
 آقایانیکه تصویب می کنند قیام فرمایند.
 اغلب قیام نمودند
 رئیس - تصویب شد.
 آقای آقا سید یعقوب (اجازه)
 آقا سید یعقوب - بنده در قبال فرمایشات آنای سردار معظم که میفرمایند حاضر هستیم شب کار کنیم روز کار کنیم صبح کار کنیم عصر کار کنیم عرض می کنم آقایان برای شعبه بیایند و کلا از ولایات آمده اند و تمام وقت خودشانرا بتفریح میگذرانند آنوقت در مجلس شروع میکنند باین بیانات بنده عرض می کنم باید عمل کرد نه الفاظ تحویل داد یک شعبه نشده است که تمام افرادش حاضر باشند سؤال کنید در شعبه سوم چهار اعتبار نامه مانده است و ایشان حاضر نمی شوند در شعبه و هکذا سایر شعبات
 چیزی که مقدم بر همه امور مجلس است گذراندن اعتبار نامه و کلاه است که و کلاه حاضر شوند برای کمیسیونها ولی این مسئله بکلی فراموش شده این است که استدعا میکنم آقایان برای شعبات تشریف بیاورند تا بقیه اعتبار نامه ها زودتر بگذرد
 سردار معظم - اجازه میفرمائید
 رئیس - حالا موقع این مذاکرات نیست.
 سردار معظم - اظهارات آقا سید یعقوب راجع به من بود و تمام بر خلاف حقیقت است
 آقا سید یعقوب - عین حقیقت است (قریب بیست نفر از نمایندگان کان از صندلی های خود حرکت کرده و جمعی از آنها خارج شدند)
 رئیس - دستور را نشنیده تشریف میبرید.
 (عده که خارج نشده بودند مراجعت نموده بصندلیهای خود جلوس نمودند)

رئیس - موضوع مذاکرات روز پنجشنبه سوم شوال اول اجرای مراسم تحلیف از طرف آقایانی که هنوز قسم یاد ننموده اند.
 ثانیاً بقیه مذاکرات در بودجه مجلس - بعد از آن مذاکره در باره اعتبارنامهائی که حاضراست
 مجلس هفت ساعت از شب گذشته ختم شد
 رئیس مجلس شورای ملی
 مؤتمن الملك

جلسه ۱۷

صورت مشروح مجلس یوم پنجشنبه نوزدهم برج ثور ۱۳۰۳ مطابق سوم شوال المکرم سنه ۱۳۴۲
 (مجلس تقریباً سه ساعت قبل از ظهر بریاست آقای مؤتمن الملك تشکیل گردید)
 (صورت مجلس لیل یکشنبه یازدهم نور را آقای آقامیرزا شهاب الدین قرائت نمودند)
 رئیس - صورت مجلس ایرادی دارد یا خیر؟

(بعضی گفتند خیر)

رئیس - چنانچه تذکره داده شد امروز بقیه آقایانیکه قسم نخورده اند قسم یاد خواهند کرد ولی فعلاً راجع بکمیسیون نقطه مطالبی هست که باید عرض شود نه نفر از بقیه اعضا بناء بود انتخاب شوند انتخابات بعمل آمده است ولی اکثریت حاصل نشده است عده حاضر صد و دوازده بوده آقایانیکه انتخاب شده اند آقای سهام السلطان ۱۱ رأی : آقای نصرت الدوله ۵ رأی : آقای مستوفی الممالک ۵ رأی : آقای عماد السلطنه ۴ رأی : آقای سلیمان میرزا ۴ رأی : آقای حاج سید المعقین ۳۶ رأی : آقای حاج عز الممالک ۳ رأی : آقای ارباب کچسرو ۳۳ رأی : حالا که مشغول مراسم تحلیف میشویم انتخابات مجدداً شروع میشود این - بن دفعه دیگر آخرین انتخابات است چون دفعه سوم است و اکثریت نسبی کافی خواهد بود.

مدرس - اگر اجازه میفرمائید انتخابات باشد بعد از تنفس.

رئیس - بعد از تنفس مشکل است چون کار نداریم مگر اینکه بهمان ترتیب سابق در مجلس مذاکراتی نشود و مشغول انتخابات بشویم.

مدرس - صحیح است عیبی ندارد آنهم ظاهر مغالطی ندارد.

رئیس - چون آن دفعه ایراد گردید حالا اگر ایرادی ندارید بماند برای بعد از تنفس.
 آقای تدین -

(اجازه)

تدین - بنده میخواستم تذکر بدهم

بآقایان که سایر کمیسیونها تیکه معمولاً باید انتخاب بشود و تاکنون انتخاب نشده است اقدام فرمایند و زودتر این کمیسیونها را انتخاب کنند مخصوصاً کمیسیون مالیه : چند لایحه از طرف دولت آمده است و راجع بکمیسیون مالیه میشود در صورتیکه کمیسیون مالیه هنوز انتخاب نشده و چون این لوائیجی که راجع بکمیسیون مالیه است در بودجه کل مملکتی دخالتی دارد و در لایحه بودجه کل مملکتی به کمیسیون بودجه آمده است بآن لوائیج اشاره شده است و مادام که تکلیف آن لوائیج از طرف کمیسیون مالیه معین نشده است و به مجلس نیامده یک قدری تولید اشکال برای کمیسیون بودجه هم میکند بنابراین از نقطه نظر رابطه آن لوائیج با کمیسیون بودجه بنده تقاضا میکنم مقرر بفرمائید هر چه زودتر آن کمیسیون را هم انتخاب بکنند و انتخاب کمیسیونها از وظایف حتمیه مجلس و مطابق نظامنامه است. مقارن انتخابات هیئت رئیسه دائمی باید این کمیسیونها معمولاً انتخاب بشود و متأسفانه در چهاردهم حمل انتخاب هیئت رئیسه دائمی بعمل آمده است والان متجاوز از یک ماه است که مجلس يك وضیعت جدی راجع بانتخاب کمیسیونها بخودش نگرفته است بنابراین بنده لازم میدانمستم که این تذکر را بدهم.

رئیس - آقای مصدق السلطنه (اجازه)

مصدق السلطنه - بنده خواستم خاطر ریاست محترم را توجه بدهم باینکه انتخابیکه در مجلس عمومی میشود نباید موقع تنفس باشد. در موقعی که مجلس منعقد است باید در اطاق خارج از مجلس ظرفی بگذارید و در آنجا انتخابات بعمل آید. خود آقای رئیس هم راجع باین مسئله فرمودند حالا اگر چنانچه آقایان صلاح میدانند بماند برای بعد از تنفس. چون اگر برخلاف این ترتیب عمل شود مخالف نظامنامه است.

رئیس - گفته شد در موقع تنفس. گفته شد بعد از تنفس یعنی جلسه بعد از تنفس.

آقای اخگر -

(اجازه)

اخر - بنده هم همین را می خواستم عرض کنم.

(در این موقع آقایان مفضل الاسامی ذیل بترتیب سابق قسم نامه را قرائت و امضاء نمودند)

آقایان : حاج مشیر اعظم : سردار فاخر - صدر الاسلام : ضیاء الملك : سردار منتصر : مفتی : سردار مقم : حاج میرزا علیرضا : یاسائی : آقامیرزا ابوالله خان : عماد السلطنه ضیاءالاطباء : احتشام الحکماء : صدرائی : آقامیرزا رضا خان افشار : امیر حشمت مستوفی الممالک بنده چون پایه و بنای وکالت خوم و همکاران محترم خودم را در روی قانون

اساسی میدانم و در ماده یازدهم قانون اساسی هم مسئله قسم مندرج است و مصرح همچو تصور میکنم آنروزی که بنده قبول افتخار وکالت را کردم این قسم را بمنافوردم حالا هم برای تجدید و برای اینکه صورت ظاهر قانون هم بعمل آمده باشد تمام مندرجات این - بن قسم نامه را باین کلام الله مجید قسم یاد میکنم و اگر لازم است عبارتش را هم تکرار میکنم.

مدرس - احتیاطاً بهتر این است که عبارتش را هم بخوانید.

(آقای مستوفی الممالک و همچنین آقایان مفضل ذیل قسم نامه را قرائت و امضاء نمودند)

(قوام الدوله : سالار اشرف : آشتیانی رئیس التجار :

رئیس - آقای دولت آبادی مطلبی داشتید؟

دولت آبادی - راجع بقسم نیست بعد عرض میکنم.

(آقایان : آقا سید احمد بهبهانی : داور : مشیر الدوله : اخگر : آقا سید حسن اجاق : نصرت الدوله : بترتیب قسم یاد نمودند.

رئیس - بقیه آقایان در جلسات بعد قسم یاد خواهند نمود. چند دقیقه تنفس داده میشود.

دولت آبادی - بنده يك كلمه عرض دارم.

رئیس - بفرمائید.

حاج میرزا یحیی دولت آبادی - چون اول سال درسی مدارس خبلی دور نیست و اصلاحاتی برای کار معارف لازم است که اگر زودتر لوائیج دولت به مجلس نیاید مقدّماتش فراهم نشود شاید باز یکسال اصلاحات معارف به عقب بیفتد و شاید باز نتوانیم مقاصد را که در اصلاحات معارف داریم انجام دهیم لهذا تقاضا میکنم که در همین جلسه اگر ممکن است آن یک نفر کسری کمیسیون معارف انتخاب شود و بدولت هم نوشته شود که اگر لوائیج دارند زودتر به کمیسیون معارف بفرستند
 رئیس - هفت نفر معین شده اند یک نفر کسر دارد ۱۰ اکثریت که دارند میتوانند مشغول کار شوند.

(در این موقع جلسه برای تنفس تعطیل و پس از نیم ساعت مجدداً تشکیل گردید)

رئیس - آقای ضیاء الدوله بواسطه کسالت خانواده تقاضای یکماه مرخصی کرده اند کمیسیون هم تصویب کرده است باید رأی گرفته شود آقایانیکه یکماه مرخصی ایشان را تصویب میکنند قیام فرمایند (اکثر نمایندگان قیام نمودند)
 رئیس - تصویب شد شروع می شود به قرائت راپرتهای راجع با اعتبارنامه ها و بعد مذاکره در بودجه مجلس در این

ضمن آقایان باید تشریف ببرند بیرون .
 رأی بدهند نه تفریق اعضا کمیسیون
 فقط آقایان مستخرجین هم باید تشریف ببرند
 بیرون آقایان سردار نصرت و بهمانی تشریف
 ببرند رأی بدهند . آقای ملک الشعراء
 احضار برای قرائت رایرت
 آقای ملک الشعراء رایرت شعبه اول
 را راجع بنمایش کی آقای مصدق الملک از
 تبریز بشرح ذیل قرائت نمودند
 انجمن نظار تبریز و توابع متعلقه بآن
 بتاريخ ۱۵ شهر ربیع الثاني ۱۳۴۷ بر
 طبق قانون تشکیل و بتاريخ ۲۱ شهر
 ربیع الثاني ۱۳۴۷ اعلان انتخابات از
 طرف انجمن نظارت مرکزی منتشر شد
 ۲۵ روز بتوزیع تعرفه پرداخته و مدت ۵
 روز باخذ آراء مشغول شده و کلیه تعرفه
 هایی که در شهر تبریز و حوزه های فرجه
 توزیع گردیده (۴۵۰۲۹) ورقه و کلیه
 آراء مأخوذه و مستخرجه از صنادیق شهر
 و توابع بالغ ۴۲۸۰۷ رأی بوده و در تمام
 این جریانات مراعات مواد قانون بصریح
 صورت مجلس بعمل آمده و آقای مصدق
 الملک با اکثریت ۱۲۴۹۴ رأی از ۴۲۸۰۷
 رأی در درجه هشتم حائز اکثریت شده
 نمایندگی مشارالیه بر طبق قانون اعلان و
 صورت مجلس و اعتبارنامه بصدور و مهر
 اعضای انجمن و حکومت رسیده است نظر
 باینکه در اعتبارنامه و صورت مجلس و
 دوسیه مربوطه اعتراضی وارد و خللی مشهود
 نیفتاد شعبه اول و کالت آقای مصدق -
 الملک را تصویب مینماید .
 رئیس - باید رأی گرفته شود بوکالت
 آقای مصدق الملک آقایانیکه نمایندگی
 ایشان را تصویب میکنند قیام فرمایند
 (اکثر قیام نمودند)
 رئیس - تصویب شد . نمایندگی آقای
 مصدق الملک مطرح است در سابق مغالفتی
 شد حالا باید رأی گرفته شود آقایانیکه
 وکالت آقای دبیر اعظم . . .
 حاج آقا اسمعیل بنده مخالف بودم
 رئیس - اظهاراتی دارید؟
 حاج آقا اسمعیل - بلی - اول این
 مقدمه را بر عرض آقایان میرسانم اعتراضی را که
 انتخابات تبریز دارم بعد عرض میکنم
 انتخابات تبریز بیست و هفت نفری ندارد
 و نسبت بصلاحت و عدم صلاحیت هم بنده
 هیچ صحبتی ندارم بلکه نسبت بآقای دبیر
 اعظم هم از ادب دارم چیزی که هست این
 اسم و آقای مدرس هم قبلا در موقعیکه
 اعتبارنامه آقایان رهنا و وحید الدوله مطرح
 بود مخالفتهای خودشان را اظهار کردند
 و آنچه راهم که اعتراض داشتند فرمودند
 ولی آن چیزهایی را که ایشان صحبت نکردند
 برای عدم اطلاعشان بود .
 در شعبه ۴ که بنده هم افتخار عضویت
 آن شعبه را دارم کاملاً بدوسیه جریان
 انتخابات تبریز رسیدگی شد چیزیکه در
 شعبه چهار دیده شد یکی يك كاغذی است
 که ناظم الملوم مفتش انتخابات آذربایجان

که در تبریز بوده بوزارت داخله مینویسد
 در آن كاغذ هم از تقدیس زیادی که از
 عملیات قشونی میکند مینویسد:
 چون موقع انتخابات است خوب است
 حاکمیت نظامی الفاء شود وزارت داخله
 هم در تعقیب همین كاغذ آقای ناظم الملوم
 شرحی بوزارت جنگ می نویسد وزارت
 داخله هم خیلی از عملیات قشونی راجع
 به حفظ انتظامات آذربایجان تقدیس میکند
 (که حقاً جای تقدیس هم هست) و بنده هم
 تقدیس میکنم و عملیات نظامی هم خیلی
 خوب بوده است وزارت داخله از وزارت
 جنگ استعفاء میکند که خوب است کلمه
 نظامی الفاء شود ولی در دوسیه يك چیزی
 که دلیل بر این باشد که آیا وزارت جنگ
 این پیشنهاد وزارت داخله را قبول کرده
 یا رد کرده نیست و از این كاغذ آقای
 ناظم الملوم کاملاً معلوم می شود که
 حکومت آذربایجان نظامی بوده نه اینکه
 فقط شخص والی نظامی بوده تا این که ما
 بتوانیم بگوئیم شخص حاکم نظامی باشد
 منافات ندارد باینکه حکومت غیر نظامی
 باشد حالا شخص حکومت نظامی بوده است
 قبول دارم ولی طریقه حکومت هم نظامی بوده
 دلیل بر اینکه عرض میکنم از كاغذ آقای ناظم
 الملوم بخوبی معلوم میشود که حکومت
 آذربایجان نظامی بوده نه اینکه شخص والی
 نظامی بوده این است که اگر حکومت نظامی
 نبوده میباید همانطوری که آقای ناظم الملوم
 تذکر دادند بوزارت داخله که حکومت نظامی
 در موقع انتخابات موجب اعتراض بر انتخابات
 خواهد شد خوب بوده وزارت داخله هم جواب
 بدهد خیر اینجا سوء تفاهمی است که شده
 و طریقه حکومت نظامی نیست .
 بلکه شخص حاکم نظامی است ولی
 متأسفانه وزارت داخله اینطور جواب نداده
 و جوابی که وزارت داخله داده است این که
 بوزارت جنگ نوشته و معلوم میشود که عملاً
 اعتراض ناظم الملوم را تصدیق کرده و نوشته
 است که تقاضای آقای ناظم الملوم بموقع
 اجرا گذاشته شود ولی حالا حکومت نظامی
 الفاء شده یانه ؟ دیگر در دوسیه اثری ازش
 نیست و دلیل دیگر که حکومت آذربایجان
 نظامی بود این است :
 كاغذهای والی آذربایجان که چه بانجمن
 نظار و چه بولایات و جاهای دیگر نوشته شده
 است این است که در روی مارت كاغذ نوشته
 است : ایالت نظامی آذربایجان و اگر فقط
 حاکم نظامی باشد و طریقه حکومت نظامی
 نباشد لازم نیست كاغذ رسمی حکومت بمنوان
 ایالت نظامی آذربایجان باشد و باید فقط
 خودش نظامی باشد پس از این كاغذهایی هم
 که خود ایشان نوشته انور و دوسیه موجود است
 بخوبی معلوم میشود که ایالت آذربایجان
 نظامی بوده نه اینکه شخص والی نظامی
 بوده و عملیات غیر از نظامی بوده اینهم دیگر
 دیگر اینکه عرض نمود دوسیه پارلمانی دیده

شد که آن عریضه را هم جمعی از اهالی تبریز
 عرض کرده بودند و در شعبه چهارم که بنده
 افتخار عضویت آنجا را دارم و خود
 آقای دبیر اعظم هم عضویت داشته اند
 هست .
 چند چیز را اعتراض کرده اند از قبیل
 عدم معروفیت بعضی از نمایندگان و یاره
 چیزهای دیگر من جمله اینکه آراء را وقتی
 میفرستند می نویسند سالار نامی آمد آراء
 را گرفت و عوض کرد و در آن عریضه می-
 نویسد که عین این عریضه را بانجمن نظار
 مرکزی آذربایجان هم داده ایم و در روی
 دوسیه و صورت مجلس انتخابات آذربایجان
 هیچ همچو چیزی نبود فقط می نویسند چون
 اعتراض نبود و عرض حالی وارد نشد این
 است که صورت مجلس را نوشته و دادیم
 حالا بنده ایندوسه فقره اعتراض را بآقایان
 تذکر دادم با بودن حکومت نظامی و بنا
 بودن حاکم نظامی و با اینکه آقای دبیر
 اعظم رئیس کابینه وزارت جنگ بودند و با
 اینکه ایالت نظامی بوده و خودش اهل نظام و
 حکومت هم نظامی بوده انتخاب ایشان
 باین ترتیب بوده است که هر ضرکرم بیش
 از این دیگر عرضی ندارم .
 رئیس - آقای آقا سید یعقوب
 موافقید ؟
 آقا سید یعقوب - بلی .
 بنده محترم عراق چون دوره اول
 است که در مجلس هستند درست از جریان
 مطلب اطلاع ندارند شاید هم در نظر
 مبارکشان باشد اگر مطلع نباشید ایرادی
 نیست . اساساً این مسئله در دوره چهارم
 مکرر مدافعتی در مقابل مخالفین چنین بیان
 کردند این اشخاص و اعضای که در شعبه
 می نشینند و دوسیه را می آورند آنجا اینها
 قضات شعبه هستند نه اینکه علمشان مستند
 باشد بعلم لدنی و علم غیبی یعنی چه ؟ یعنی
 مطابق آن دوسیه که حاضر میشود و
 آنچه را که اعضاء انجمن و نمایندگان
 که برای انتخابات معین شده اند تصدیق
 کرده اند آن علم اعضاء و مناط قضات
 اعضاء شعبه میشود این مسلم است و مسلم
 هم شده و اگر حالا بخواهم در این باب
 وارد در مسئله فقهی بشوم شاید آنوقت
 مجلس شورای ملی میدان بدمرسه بشود و من
 نمی خواهم در این باب در مسئله قضات
 بسط بدهم و صحبت بدارم این مسئله چون
 در مجلس چهارم پشت همین تریبون چند
 دفعه صحبت شده است محتاج بتذکار نیست
 موضوع دیگر مخالفت نسبت با اعتبارنامه
 و نسبت بنمایندگی يك نماینده از دور راه
 است آیا از جریان انتخابات است یا از راه
 صلاحیت منتخب است یعنی چه ؟
 یعنی در آن قانون انتخاباتی که نوشته
 شده و ما مور و مسئول آن قانون انتخابات
 هستیم و باید موافق آن در تحت نظر ما اجرا
 شود باید نگاه کنیم و ببینیم این انتخاباتیکه
 (جمعی از نمایندگان - مذاکرات کافی)
 شده در جریان این انتخابات ایرادی
 یانه و یا نسبت به منتخب و صلاحیت
 آیا ایرادی هست یا نیست بنابر این
 را که خود آقای حاج آقا اسمعیل
 معترض عراق فرمودند آن است که فرمود
 دوسیه که وارد در شعبه شده و آن اعضا
 که نماینده شده اند یعنی اعضاء
 آن کسانیکه مطابق قانون معین شده اند
 (آقای آقامیرزا شهاب پیشهاده مزبور)
 مطابق جریان قانونی واقع شده است
 مطابق مواد قانون انتخابات شده است
 مقدمه را که اول عرض کردم اینجا
 می دهد .
 قضات شعبه که اعضاء شعبه
 باید از روی دوسیه رأی بدهند گفت
 علم لدنی مدخلیت ندارد در جاهای دیگر
 مدخلیت ندارد بلکه باید از روی دوسیه
 که بدست نماینده داده اند قضات
 نگاه می کنند روی دوسیه که بدستش
 اند می گویند این دوسیه را که من
 کردم و اعضاء انجمن که از معتمدین
 اند و مطابق قانون انتخابات این اعضاء
 منتخب شدند .
 این شخص جریان انتخابات در برابر
 صحیح بوده است و صلاحیت نمایندگی
 هم دارد قضات هم رأی می دهند
 شورای ملی نسبت بآقای وحید الدوله
 رهنا و همین الان نسبت بآقای مصدق الملک
 رأی داد
 اینها همه يك جریان بوده است
 انتخاب بوده است در تماشای ما رأی
 مجلس هم رأی داد پس جریان انتخابات
 صحیح شد و مطابق آن جوابهایی که
 عرض کردم ایرادش وارد نیست اما این
 دیگری که کردند این بود که آقای
 دبیر اعظم رئیس کابینه وزارت جنگ
 است باشد کدام قانون نوشته است
 رئیس کابینه وزارت جنگ نباید بکلی
 آیا چنین ماده هست ؟ گمان نمی کنم
 اینکه رئیس کابینه وزارت جنگ
 به حکم اداری است نه بحکم نظامی
 وزارت جنگ چه وزارت داخله
 اگر رئیس کابینه وزارت داخله
 شد باید بگوئیم چون این شخص رئیس
 وزارت داخله بوده است پس با آن حاکم
 يك روابط معنوی داشته است
 اینها را نمیتوان ایراد گرفت پس
 ریاست کابینه بودن مناط است نه
 چیزی که فرمودند .
 آقای ناظم الملوم نوشته است و
 تصدیق کرده است در همین پشت تریبون
 وقتیکه آقای مدرس نسبت بحکومت نظامی
 صحبت کردند در همین مجلس اعلام
 الفاء حکومت نظامی مطلقاً در ایران داده است
 و مجلس شورای ملی هیچ حکومت
 نظامی را برسمیت نمی شناسد و بنده
 مسئله را به هیچ وجه قبول ندارم

سفید را از سیاه جدا مینمایند و از همین قرار
 مهرهای تقنینیه را می شارند نتیجه را لااقل
 سه منشی معین نموده و رئیس آنرا اعلام می
 دارد . در باب اخذ رأی علنی هم در ماده ۸۹
 میگوید :
 در صورتیکه ده نفر از نمایندگان تقاضا
 نمایند اخذ رأی علنی با اوراق باید در محل
 نطق بعمل آید بشرط اینکه این تقاضا کتباً
 نوشته شده و امضاء شده باشد . اسامی امضاء
 کنندگان يك يك خوانده شده و حضور آنها
 در مجلس معین میشود و ترتیب رأی از این
 قرار است :
 هر نماینده پس از آنکه يك مهره
 تقنینیه از یکی از منشیان گرفت ورقه رأی
 خود را در ظرف رأی که در محل نطق است
 انداخته مهره را در ظرفی که در روی میز
 منشیان دست راست است میندازد و بعد شماره
 اوراق و مهره های تقنینیه موافق ماده قبل
 بعمل آمده و تطبیق میشود . پس ماده ۹۱
 رجوع میکند بماده ۸۹ یعنی همان طور که
 رأی علنی در محل نطق گرفته میشود همان
 ترتیب هم باید برای مخفی گرفته شود بنابر این
 نشستن آقایان در محل خودشان مخالف با
 ماده ۹۱ است
 (جمعی از نمایندگان - اینطور نیست
 اشتباه فرمودید)
 مصدق السلطنه - بنده عقیده ام را عرض
 میکنم البته آقای رئیس بعد از این که ماده را
 ملاحظه کردند اگر اشتباه شده بود هر طور
 قضات بفرمایند صحیح است فلسفه اش هم
 گویا این است که اشخاصیکه در محل خودشان
 بنشینند و رأی بدهند ممکن است در تحت
 تقییش اصرار واقع شوند و آزادی کامل
 نداشته باشند اصل وضع این ماده برای این
 است و در مجلس این ترتیب تا بحال عمل نشده
 و بنده تصور میکنم مخالف ماده ۹۱ باشد البته
 اگر آقای رئیس هم از ماده ۹۱ همانطوری
 که بنده فهمیدم بفرماید همانطور خواهند
 کرد و اگر هم اشتباه کردم می فرمایند
 رئیس - آقای ناصر الاسلام
 (اجازه)
 ناصر الاسلام - علاوه از اینکه سابقاً
 جریان مجلس همینطور بوده است که حالا
 هم معمول است همین جایی هم که نمایندگان
 نشسته اند محل نطق تغییر می شود و منحصر
 بتریبون نیست
 رئیس - آقای مصدق السلطنه
 (اجازه)
 مصدق السلطنه - بنده عرض میکنم اگر
 هم همینطور اجراء شود و همینجا باید رأی
 دادولی اگر برای ماده ۸۹ ما باید برویم آنجا
 رأی بدیم برای این ماده هم باید برویم آنجا
 رأی بدیم چون ماده ۹۱ عطف بماده هشتاد
 و نه است
 رئیس - آقای حائری زاده
 (اجازه)

حائری زاده - بنده هم بآقای مصدق
 السلطنه موافقم اگر يك مخالف حرف زد
 بعد بنده هم عرض میکنم
 رئیس می خواهید بگذارید رأی که
 شروع شده است تمام بشود اگر میل دارید
 این ترتیب را بهم بزنید در يك موقع دیگر
 (جمعی گفتند - صحیح است)
 اخذ آراء بعمل آمده آقایان میرزا
 شهاب الدین و اقبال المالك و معظم السلطان
 مهره های سفید را تعداد نموده شصت و پنج
 عدد بود)
 رئیس - عده حضار صد و پنجاه و سه
 اکثریت شصت و پنج رأی تصویب گردید .
 (آقای ملک الشعراء برای قرائت
 رایرت احضار و رایرت شعبه اول راجع به
 نمایندگی آقای سالار لشکر را از مراغه بشرح
 آتی قرائت نمودند)
 انجمن نظار مراغه بتاريخ هفتم
 جمادی الاولی تشکیل یافته اعلان انتخابات
 بر طبق قانون منتشر و مقدار ۳۲۶۸۵ ورقه
 تعرفه در مراغه و نقاط فرجه تقسیم و همان
 مقدار آراء مأخوذه شده است .
 در مدت اعلان و سایر جریانات مربوطه
 با انتخابات مراعات قانون شده بموجب صورت
 مجلس و اسناد دوسیه خللی در جریان مزبور
 دیده نشده و از کلیه آراء مستخرجه آقای
 سردار سپه با اکثریت ۲۵۴۰۸ رأی و آقای
 مدبر الملک با اکثریت ۲۱۸۵۹ رأی آقای
 سردار ناصر با اکثریت ۸۳۰۶ انتخاب
 شده اند و نظر باینکه آقای سردار سپه و کالت
 ساری را پذیرفته بودند از قبول و کالت
 مراغه متعذر و آقای امیر ناصر نیز از قبول
 و کالت امتناع و مستعفی شده بود شاهزاده
 سالار لشکر که در درجه دوم دارای ۵۶۱۲
 رأی بوده اند بوکالت مراغه تعیین و از مجرای
 رسمی و کالت مشارالیه اعلان و اخطار شده
 بعد از قبولی و کالت اعتبارنامه ایشان مهر
 و امضاء شده و در صورت مجلس انتخابات
 مراغه قید گردیده است .
 نظر باینکه شعبه اول در جریان
 انتخابات چیزی که حاکی از مخالفت قانون
 باشد ننیده و اعتبارنامه و صورت مجلس را
 صحیح یافته است و کالت شاهزاده سالار
 لشکر را از مراغه تصویب و رایرت آن را
 تقدیم میدارد .
 رئیس - آقایان بترتیب سابق تشریف
 ببرند رأی بدهند .
 باید رأی بگیریم بوکالت آقای سالار
 لشکر آقاباتی که و کالت ایشان را تصویب
 میکنند قیام فرمایند .
 (اغلب نمایندگان قیام نمودند)
 رئیس - تعویب شد .
 آقای ملک الشعراء زحمت بکشند
 تشریف بیاورند .
 (مجدداً در محل نطق حاضر و رایرت
 شعبه اول را راجع بنمایش کی آقای سردار
 معتد از رشت بترتیب آتی قرائت نمودند)

انجمن نظارت رشت و توابع بتاريخ
 ۳۰ عرق مطابق دهم ربیع الثاني ۴۲
 تشکیل و در ۱۵ ربیع الثاني ۴۲ اعلان
 انتخابات منتشر و از روز ۲۸ ربیع الثاني
 بتوزیع تعرفه مشغول و از روز دهم جمادی -
 الاولی تا روز ۱۴ همان ماه باخذ آراء
 پرداخته و در همانوقت دو نفر نماینده یکی
 بطرف رودبار و رستم آباد و دیگری بر حمت
 آباد اعزام داشته اند .
 در ظرف مدت ۱۲ روز در رشت بمقدار
 ۱۵۳۰۰ ورقه تعرفه توزیع نموده و در
 ظرف چهار روز ۶۶۰۹ ورقه رأی مأخوذه
 داشته - در رودبار و رستم آباد نیز ۲۱۹۴
 ورقه تعرفه داده و همان مقدار رأی اخذ شده
 در رحمت آباد هم ۶۵۸۳ ورقه تعرفه تقسیم
 و همان قدر رأی گرفته که مجموع
 آراء مأخوذه در رشت و توابع ۳۶۳۸۶
 رأی بوده و از کلیه آراء مزبور آقای
 سردار سپه رئیس الوزراء به اکثریت ۷۲۹۹
 رأی و آقای سیدار اعظم با اکثریت ۵۲۴۷
 رأی حائز اکثریت گردیده اند
 نظر باینکه آقای سردار سپه و کالت
 رشت را پذیرفته اند آقای سردار معتد
 که در درجه دوم دارای اکثریت ۵۶۸۰
 رأی بوده اند از طرف انجمن مرکزی رشت
 بوکالت اعلان شده و اعتبار نامه دریافت
 داشته اند انتخابات رشت در تاریخ ۱۵ برح
 دلو ختم اعتبارنامه ها و صورت مجلس بهمر
 رمضای نظار رسیده است شعبه اول بصورت
 مجلس و دوسیه انتخابات رشت مراجعه کرده
 شکایاتی دایر برفساد انتخابات رودبار و
 رحمت آباد در دوسیه موجود شکایات دیگری
 در مورد انتخابات شهر رشت نیز دیده شد
 که انجمن نظار هیچکدام را مورد اعتنا
 قرار نداده و صحت انتخابات را تصدیق
 نموده است .
 شعبه اول در تأیید نظریات انجمن
 نظار و مستند نبودن شکایات بمدارک معینه
 قانونی صحت و کالت آقای سردار معتد را
 از رشت تصویب مینماید
 رئیس - باید رأی گرفت بوکالت آقای
 سردار معتد از رشت آقایانیکه تصویب
 میکنند قیام فرمایند
 (عده کثیری از نمایندگان
 قیام نمودند)
 رئیس - تصویب شد
 (ایضاً آقای ملک الشعراء راپورت
 دیگری از شعبه اول راجع بنمایش کی آقای
 آقا میرزا جواد خان از خوی و سلماس و
 ماکو و مریند را بمضمون آتی قرائت
 نمودند)
 انجمن نظار خوی و سلماس و ماکو و
 مریند بتاريخ شنبه ۲۸ ربیع الآخر ۴۲ تشکیل
 و بتاريخ غره جمادی الاولی اعلانات منتشر و انجمن
 های فرعی اعزام و بعد از طی مهت قانونی
 بتوزیع تعرفه نموده از ۲۶ جمادی الاولی
 تا سلخ همان ماه تعرفه داده و از روز ۲۶

جمادی الاخری تا ۸ همان ماه باخذ آراء پرداخته بالتجه آقای سردار سپهر رئیس - الوزراء با کثرت ۲۰۳۷ رأی و آقای آقا میرزا جواد خان با کثرت ۱۱۳۵ رأی حائزا کثرت شده انجمن نظارت مرکزی خوی پس از طی درجات قانونی صورت - مجلس و اعتبارنامه را مهر و امضاء کرده به - تاریخ ۱۹ شهر رجب المرجب ۴۲ نتیجه انتخابات را بعد از عدم قبول آقای رئیس - الوزراء و تعیین نماینده درجه دوم اعلان و منحل گردیده است .

شعبه اول پس از مطالعه در جریان انتخابات مزبور تصدیق صحت صورت مجلس و نبودن شکایات و کالت آقای آقا میرزا جواد خان را تصویب مینماید .

رئیس - آقای معتمد السلطنه تشریف بر دیده بیرون رأی بدهید ؟

معتمد السلطنه خیر اجازه بفرمائید باین اعتبارنامه رأی بدهم و بروم .

رئیس - رأی میگیریم بوکالت آقای آقا میرزا جواد خان آقایانی که تصویب میکنند قیام فرمایند .

(اکثر نمایندگان قیام نمودند)

رئیس - تصویب شد .

اعتبارنامه آقای قائم مقام معارض است آقای اعتبارالدوله مخالف بودند ؟

اعتبارالدوله - بلی .

رئیس - بفرمائید .

اعتبارالدوله - بنده راجع بحریان انتخابات تعرض ندارم بلکه بایک سوابقی که از ایشان شنیدم نسبت بعدم صلاحیت ایشان اعتراض می کنم و آن سوابق را هم یاد داشت کرده بودم ولی چون نمیدانستم امروز اعتبارنامه ایشان مطرح است متأسفانه همراه ندارم و گمان میکنم آن سوابقی را که بنده میخواستم بحضرت آقایان برسانم غالب آقایان از آن مطلعند فقط بطور فهرست و خلاصه آنرا تذکر آ عرض میکنم سوابقی که بنده برای عدم صلاحیت ایشان تشخیص داده بودم فقره اولش موضوع ریاست نظمی ایشانست در آذربایجان .

آقای قائم مقام موقعی که رئیس نظمی آذربایجان بودند تصادف میکند با ورود همنامها به تبریز مراسله از ایشان بدست آذربایجانیها می افتد که تر کهای نویسنده و تحریر میکنند که چند نفر را از تبریز تبعید کنند تر کها هم آن مراسله را ترتیب اثر میدهند و اشخاص را تبعید میکنند من جمله نویری و بادامچی و مرحوم خیابانی است .

این آقایان را بقارس تبعید میکنند پس از مدتی که تر کها باین نظر خصوصی می میرند آقایانرا مستخلص میکنند و همین مراسله ایشان را به آزاد بخوانان تبریز که یک اقداماتی برای استخلاص معیوسین نموده بودند میدهند و از آن مراسله عکسی بر میدارند و گمان میکنم که عکس آن مراسله آلا ن در جامعه آذربایجانیها منتشر باشد و

بنده هم آنرا دیده ام و نمایندگان آذربایجان هم شاید مطلع باشند گمان میکنم آن عکس را هم دیده باشند . فقره دوم اعتراض بنده مربوط می شود بنات الایالگی ایشان در تبریز در آن موقع هم سه چهار نفر از مجاهدین محکوم باعدام می شوند بنده وارد صلاحیت محکمه نمیشوم که آیا آن محکمه صلاحیت داشته است این رأی را بدهم و و آن رأی بوقع عمل و اجرا گذارده شود یا خیر مقتضی نمیدانم در این قضیه وارد بشوم ولی بکنفرانز آن مجاهدین که بطهران احضار میشوند در بین راه آن بکنفران می کشند بنده اینجا را اعتراض دارم که چرا اینطور شده و چه شده که این شخصی کشته شده ؟ فقره سوم موضوع حکومت استر آباد است ایشان در حکومت استر آباد شان متأسفانه خوب امتحان ندارند و در نتیجه یک دوسیه از ماخوژی ایشان در وزارت مالیه و وزارت داخله موجود است و مبلغ ماخوژی را که وزارت مالیه تشخیص میدهد و بوزارت داخله مراجعه میکنند که از ایشان توضیح بخواهند بالغ به (۹۰۸۲۸) تومان و کسری است و عین مراسلاتش هم شاید موجود باشد بنده عرض کردم همراه ندارم زیرا نمیدانستم امروز مطرح است اگر میدانستم همراه میآوردم و بحضرت آقایان میرساندم بنده می خواستم از آقای قائم مقام سؤال کنم این ماخوژی چه بوده و بالاخره چه کردند بنده در دوسیه که دیدم جوابی که بتواند بنده را قانع کند ندیدم . یک فقره هم ماخوژی مسافرت کردستان ایشان است که در آن سفر بنده هم بایشان بودم دوسه ماخوژی وزارت مالیه برای ایشان قائل میشود یک فقره اش مبلغ ۷۳۵۱ تومان است که وزارت مالیه تحت مرسله ۳۸۳۰۶ تعقیب میکنند و یک فقره ماخوژی آقا مربوط بمبادیات خباز خانه آنجا است که آنرا هم وزارت مالیه در تحت یک مراسلات مخصوص تعقیب میکند بالاخره بنده در دوسیه جواب قانمی ندیدم و چون من در کردستان بودم و عملیات ایشان را دیدم بیشتر برای بنده یقین حاصل میشود که آن ماخوژیهای استر آباد شان هم شاید چندان بی اساس نبوده و یکی و فقره کارهایی در کردستان کردند که یک فقره اش را گمان میکنم اغلب آقایان مسبقاً باشند که موضوع حشمت الملك و نصیر دیوان برادرش است که در نتیجه یک دوسیه هم در وزارت جنگ از این قضیه تنظیم شده . چندین فقره بود که بنده آن فقرات را یادداشت کرده بودم متأسفانه همراه ندارم فعلاً بهمین اندازه قناعت میکنم . یک فقره دیگر اعتراضات که آلا ن نظر آمدن آن موضوع امیر علاء الدین خسرو آبادی است مخصوصاً آن مرحوم یکی از اشخاص بودند که معروف است بخدمتگذاری بدولت .

(نمایندگان کردستان متأسفانه نیستند)

در آن صفحه معروفست و آقایان خوب اطلاعات دارند و ناچار هم یک قضیه را عرض کنم که

هیچ میل ندارم در زمان صدارت شاهزاده عین الدوله یک قالی برای حسینه شاهزاده عین الدوله می سازد بر حسب خواهش ایشان و این قالی از قالیهای نفیس و معروف آن صفحه بود حالا چه شد که ایشان بآن قالی متوجه شدند ؟ بواسطه یک عرضی که بنده آن عرض را نمی توانم بگویم هیچ اساس داشته و بچه های آقا حبیب الله کردستانی طرف دعوی واقع شدند و با اینکه هدیه و دواتر مربوطه موجود بود به هیچکدام ارجاع نشد و بآن عرض حال آقای قائم مقام ترتیب اثر دادند و فرستادند ما بملک آن بی چاره ها را حتی میتوانم عرض کنم جزئیات اثاثیه خانه هم هر چه بود منجمه میز و صندلی آوردند و بنده شنیدم آن قالی بالتجربه ایشان رسید بنده هم خیلی زحمات کشیدم و اقدامات کردم که شاید آن قالی که اسباب بد بختی یک خانواده شده استرداد کنم متأسفانه نتوانستم در کابینه آقای مشیر الدوله هم بنده این قضیه را تعقیب نکردم متأسفانه کابینه ایشان خیلی زود رفت و این مسئله ماند .

بنده با این سوابق که از ایشان دارم بلکه بیشتر از این هم بود که متأسفانه همراه ندارم تشخیص دادم که بایستی بمقدم صلاحیت میآوردم و بحضرت آقایان میرساندم بنده می خواستم از آقای قائم مقام سؤال کنم این حکمت و قضاوت آقایان است .

رئیس - آقای آقا سید یعقوب .

(اجازه)

آقا سید یعقوب - اولاً یک عذری از آقای اعتبارالدوله نماینده بروجرد میخواهم که یک مسائلی را در اینجا ذکر کردند که شایسته نبود . آقا بنده عدلیه است نه وزارت داخله نه مجلس مشاوره وزارت خانه ها که مأمورین وزارت خانه ها را در آنجا بیآورند این جا هیچ یک از آنها نیست اینجا مجلس شورای ملی است و دارای یک نظامنامه ای است و دارای یک قانون انتخاباتی است مطابق آن نظامنامه و قانون انتخابات نمایندگان گانی معین میشوند .

آقا در استر آباد آب خورده است یا در کردستان سوار شده است این هیچ ربطی دارد ؟

این مسئله بر سبیل کلیات بود که مخالفت با یک و کیل از چه راه است . دیر از خواب بیدار شده است اینکه دلیل نمی شود .

می آیم سر موضوع واحد . واحد . میفرمایند که در موقع آمدن تر کها به آذربایجان نوشته است که آقای نویری را بیرون کنند .

اولاً اینجا ادعائی را شما می کنید بروجرد عدلیه اقامه دعوی میکنند .

یک صفات مثبتیه ای قانون انتخابات معین کرده است برای وکیل و یک صفات سلبیه گفته است وکیل باید مسلمان باشد

ایرانی باشد ، تبعه ایران باشد ، قیام بر ضد حکومت ملی نکرده باشد ، این اوصاف مثبتیه - مطابق اینها هم صفات سلبیه است آیا رئیس نظمی آذربایجان بودن مانع صلاحیت ایشان بوده است ؟

راجع باینکه نایب الحکومه بودند در زمان نیابت حکومتشان برای امنیت چند نفر را تبعید کرده اند .

اولاً اینکه در دوره سابق شاه زاده سلیمان میرزا و نصرت الدوله و سردار معظم یک پیشنهاد کردند که ما باید برگردیم بدوره فترت و به بنیت کی کند رفته است و کی تند رفته است بنده اینجا در پشت تربیون فریاد زدم که بنده در دوره فترت نه وزیر بوده ام و نه حاکم بوده ام ولی بهتر این است این مسائل را بگذارید بمانند و جریان کار را بچسبید حالا موقع عدل است ما باید الفاظ عدل کنیم و این الفاظ و کلمات بهتر این است که در دوازده تیریز ثبت شود حالا در دوره فترت آقای قائم مقام رئیس نظمی تبریز و نایب الحکومه تبریز بوده است و گمان کرده است چند نفر مخالف امنیت بوده اند آنها را بیرون کرده است و بیکشان در زنجان مرحوم شده است ما نباید بگوئیم پس آقای قائم مقام ! شما مسلوب العقید از انتخاب چرا ؟ برای اینکه در موقع ریاست نظمی تبریز چند نفر را تبعید کرده اند و ارجاع بحکومت استر آباد فرمودید و وزارت داخله چیزی بوزارت مالیه نوشته و وزارت مالیه از او طلب کار است . آقا اینجا دیوان محاسبات نیست که دیوان محاسبات به بنیت در تحت ۵۰۱ فلان قدر بوده است . مجلس آمده است دیوان محاسبات تعیین کرده است نمایندگان معین کرده رئیس مالیه آورده آمریکائیها را استخدام کرده و آنها رسیدگی می کنند . مجلس که محل رسیدگی بقایا و مالیاتها بوده نیست راجع بکردستان و علاء الدین خسروی رحمت الله علیه که یک قالی داشته است این راجع بانتخابات نیست . چه ربطی بموضوع دارد پس اساساً مخالفت مخالف باید در تحت جریان مواد قانون انتخابات باشد . نسبت به صلاحیت یا عدم صلاحیتش یک صفات مثبتیه و یک صفات سلبیه اش درست نیست بگوئید آقای قائم مقام ایرانی نیست ! اه ! تبریز نیست ! چون تبریزی است باید درش کنیم ؟ یک چیزی بیان کنید که مجلس بتواند قضاوت کند و حکم بدهد . مگر مجلس مدعی العموم شده است که این صحبتها را در این جا بکنیم بنده خواش میکنم یک صحبتهایی که خارج از موضوع است نسبت بیک و کیلی که از یک ایالتی انتخاب شده است در اینجا نشود و بی جهت آبروی کسی را نریزد . این مسائلی است که از حدود ما خارج است .

(جمعی گفتند مذاکرات کافی است)

اعتبارالدوله - توضیح را میخواستم بدهم .

رئیس - فرمودند مذاکرات کافی است

تقاضای رأی مخفی شده است . اسامی آقایان قرائت میشود .

(شرح ذیل قرائت شد)

مقام محترم ریاست مجلس شورای ملی دامت شوکته ما امضاء کنندگان ذیل تقاضا می کنیم نسبت باعتبار نامه آقای قائم مقام را بگذارید بمانند و جریان کار را بچسبید حالا موقع عدل است ما باید الفاظ عدل کنیم و این الفاظ و کلمات بهتر این است که در دوازده تیریز ثبت شود حالا در دوره فترت آقای قائم مقام رئیس نظمی تبریز و نایب الحکومه تبریز بوده است و گمان کرده است چند نفر مخالف امنیت بوده اند آنها را بیرون کرده است و بیکشان در زنجان مرحوم شده است ما نباید بگوئیم پس آقای قائم مقام ! شما مسلوب العقید از انتخاب چرا ؟ برای اینکه در موقع ریاست نظمی تبریز چند نفر را تبعید کرده اند و ارجاع بحکومت استر آباد فرمودید و وزارت داخله چیزی بوزارت مالیه نوشته و وزارت مالیه از او طلب کار است . آقا اینجا دیوان محاسبات نیست که دیوان محاسبات به بنیت در تحت ۵۰۱ فلان قدر بوده است . مجلس آمده است دیوان محاسبات تعیین کرده است نمایندگان معین کرده رئیس مالیه آورده آمریکائیها را استخدام کرده و آنها رسیدگی می کنند . مجلس که محل رسیدگی بقایا و مالیاتها بوده نیست راجع بکردستان و علاء الدین خسروی رحمت الله علیه که یک قالی داشته است این راجع بانتخابات نیست . چه ربطی بموضوع دارد پس اساساً مخالفت مخالف باید در تحت جریان مواد قانون انتخابات باشد . نسبت به صلاحیت یا عدم صلاحیتش یک صفات مثبتیه و یک صفات سلبیه اش درست نیست بگوئید آقای قائم مقام ایرانی نیست ! اه ! تبریز نیست ! چون تبریزی است باید درش کنیم ؟ یک چیزی بیان کنید که مجلس بتواند قضاوت کند و حکم بدهد . مگر مجلس مدعی العموم شده است که این صحبتها را در این جا بکنیم بنده خواش میکنم یک صحبتهایی که خارج از موضوع است نسبت بیک و کیلی که از یک ایالتی انتخاب شده است در اینجا نشود و بی جهت آبروی کسی را نریزد . این مسائلی است که از حدود ما خارج است .

(جمعی گفتند مذاکرات کافی است)

اعتبارالدوله - کافی نیست لازم است یک

توضیحاتی بدهیم . (جمعی از نمایندگان - مذاکرات کافی است)

رئیس - آقایانیکه مذاکرات کافی میدانند قیام فرمایند . (اغلب قیام نمودند)

رئیس - اکثریت است . اعتبارالدوله - توضیح را میخواستم بدهم .

رئیس - فرمودند مذاکرات کافی است

تقاضای رأی مخفی شده است . اسامی آقایان قرائت میشود .

(شرح ذیل قرائت شد)

مقام محترم ریاست مجلس شورای ملی دامت شوکته ما امضاء کنندگان ذیل تقاضا می کنیم نسبت باعتبار نامه آقای قائم مقام را بگذارید بمانند و جریان کار را بچسبید حالا موقع عدل است ما باید الفاظ عدل کنیم و این الفاظ و کلمات بهتر این است که در دوازده تیریز ثبت شود حالا در دوره فترت آقای قائم مقام رئیس نظمی تبریز و نایب الحکومه تبریز بوده است و گمان کرده است چند نفر مخالف امنیت بوده اند آنها را بیرون کرده است و بیکشان در زنجان مرحوم شده است ما نباید بگوئیم پس آقای قائم مقام ! شما مسلوب العقید از انتخاب چرا ؟ برای اینکه در موقع ریاست نظمی تبریز چند نفر را تبعید کرده اند و ارجاع بحکومت استر آباد فرمودید و وزارت داخله چیزی بوزارت مالیه نوشته و وزارت مالیه از او طلب کار است . آقا اینجا دیوان محاسبات نیست که دیوان محاسبات به بنیت در تحت ۵۰۱ فلان قدر بوده است . مجلس آمده است دیوان محاسبات تعیین کرده است نمایندگان معین کرده رئیس مالیه آورده آمریکائیها را استخدام کرده و آنها رسیدگی می کنند . مجلس که محل رسیدگی بقایا و مالیاتها بوده نیست راجع بکردستان و علاء الدین خسروی رحمت الله علیه که یک قالی داشته است این راجع بانتخابات نیست . چه ربطی بموضوع دارد پس اساساً مخالفت مخالف باید در تحت جریان مواد قانون انتخابات باشد . نسبت به صلاحیت یا عدم صلاحیتش یک صفات مثبتیه و یک صفات سلبیه اش درست نیست بگوئید آقای قائم مقام ایرانی نیست ! اه ! تبریز نیست ! چون تبریزی است باید درش کنیم ؟ یک چیزی بیان کنید که مجلس بتواند قضاوت کند و حکم بدهد . مگر مجلس مدعی العموم شده است که این صحبتها را در این جا بکنیم بنده خواش میکنم یک صحبتهایی که خارج از موضوع است نسبت بیک و کیلی که از یک ایالتی انتخاب شده است در اینجا نشود و بی جهت آبروی کسی را نریزد . این مسائلی است که از حدود ما خارج است .

(جمعی گفتند مذاکرات کافی است)

اعتبارالدوله - توضیح را میخواستم بدهم .

رئیس - فرمودند مذاکرات کافی است

تقاضای رأی مخفی شده است . اسامی آقایان قرائت میشود .

(شرح ذیل قرائت شد)

مقام محترم ریاست مجلس شورای ملی دامت شوکته . بنده تقاضا میکنم که در مورد انتخاب آقای قائم مقام رأی مخفی گرفته شود . م - ع کازرونی

رئیس - خوب باید رأی مخفی بگیریم

حائری زاده - بنده عرض دارم . رئیس - بفرمائید

حائری زاده - بدهی است که صریح نظامنامه بر سابقه حق تقدم دارد آقای مصدق - السلطنه شرح دادند که رأی مخفی باید بآن ترتیبی که در انتخاب هیئت رئیسه معمول است بآن ترتیب تقریباً گرفته شود . و روح رأی مخفی باین ترتیب رأی گرفتن منافات دارد برای اینکه آقایانی که بهلوی هم نشستند و این منافات دارد برای مخفی و روح نظامنامه هم این جمله را نمی رساند در آن موقع

آقای رئیس فرمودند این موقع بگذرد در موقع دیگر تغییر بدهید حالا اولین قدمی است که بعد از آن موقع پیش آمده است و بنده استدعا میکنم عین نظامنامه را اجراء فرمایند و آقایان بهلوی تربیون رأی خودشان را بدهند .

رئیس - (خطاب بآقای حائری زاده) فرمودید عین نظامنامه اجراء شود ؟ حائری زاده - بلی

رئیس - یعنی آن ترتیب سابق بهم بخورد .

حائری زاده بلی بلی سابق بهم بخورد .

رئیس - آقای داور (اجازه)

داور - نظامنامه مجلس تابعال معمولاً باین قسم بمورد اجرا گذاشته شده است . اساساً حرفی ندارم که میخواهند در محل نطق رأی بدهند یاد محل خودشان رأی بدهند ولی واقعاً اوضاعی که این مجلس راجع برای مخفی نشان میدهد مثل این میباشد که کلاًه ابد هیچ شهادت ندارد این زشت است ما باید کاری بکنیم که مجلس خودش را دارای شهادت و شجاعتی بداند نه اینکه بگوئیم و کلاًه در موقع رأی آزاد نیستند بنده باین ترتیب مخالفم .

مدرس آزادی نیست (بعضی از نمایندگان - صحیح است)

حائری زاده - آزادی نیست (همه باین نمایندگان)

قائم مقام - اجازه بدهید بنده خودم دفاع بکنم .

(جمعی از نمایندگان - مذاکرات کافی شد)

رئیس - خوب چون نظامنامه باید اجرا شود عین نظامنامه قیلاً قرائت میشود بعداً اجرا میشود

(ماده ۹۱ بشرح ذیل قرائت شد)

اخذ رأی مخفی بترتیبی است که در باب اخذ رأی علنی باوراق در محل نطق ذکر شد ولی در عوض باوراق مهرهای سفید و سیاه استعمال میشود و مهر سفید علامت قبول و مهر سیاه علامت رد است

منیشان مهره های رأی را در یک ظرفی ریخته و بطور آشکار شماره نموده و مهره های سفید را از سیاه جدا می نمایند و از همین قرار مهره های تفتیشی را می شمارند نتیجه لااقل سه ششمی معین نموده و رئیس آن را اعلام میدارد .

رئیس - خطاب بمصدق السلطنه مقصود این ماده است .

مصدق السلطنه بلی . رئیس باین ترتیب اگر رأی بگیریم شاید رعایت اختفاء نشود

مصدق السلطنه - همانجا در کبسه

میرزنده .

رئیس دوظرف است در یکی مهره تفتیشیه باید گذاشته شود در یکی مهره رأی مصدق السلطنه . ممکن است ظرف دهانش تنگ باشد که کسی نه بیند

ماده ۸۸ خوب است قرائت شود دلایلی هم در این زمینه دارم (بشرح ذیل قرائت شد)

ترتیب گرفتن رأی علنی باوراق از این قرار است هر نماینده دارای دو ورقه مختلف است که اسم آن نماینده در روی آن ها چاپ شده است

ورقه سفید علامت قبول و ورقه آبی علامت رد است در موقع گرفتن رأی پیشخدمت مخصوص اطاق مجلس ظرف رأی را نزد نماینده برده و نماینده ورقه خود را می اندازد

پس از آنکه تمام اوراق جمع شد رئیس ختم اخذ اوراق را اعلام میکند و فوراً ظرف رأی را در محل نطق آورده و منشیان استخراج آراء نموده و نتیجه را رئیس اعلام می نماید هیئت رئیسه باید بعد از سایرین رأی بدهند

سهام السلطان - در اینجا رأی علنی را ختم اخذ اوراق را اعلام میکند و فوراً ظرف رأی را در محل نطق آورده و منشیان استخراج آراء نموده و نتیجه را رئیس اعلام می نماید هیئت رئیسه باید بعد از سایرین رأی بدهند

ماده ۸۸ و ۸۹ معین کرده اند در ماده ۸۸ که قرائت شد و ملاحظه فرمودید

ترتیب رأی علنی همان قسمی است که پیشگی گرفته می شود آن وقت یک اختصاصی داده میشود برای رأی علنی در ماده ۸۹ که در صورتیکه ده نفر از نمایندگان تقاضا نمایند اخذ رأی علنی باوراق باید در محل نطق بعمل آید و اینجا در ماده ۹۱ هم نوشته اخذ رأی مخفی به ترتیبی است که در باب اخذ رأی علنی باوراق در محل نطق ذکر شد

این دوشکل را ممکن است دارا بشود یکی مثل ماده ۸۸ که ذکر کرده اگر ده نفر تقاضا کردند بطور استثناء رأی گرفته شود آنوقت باید در پشت تربیون آن رأی را بآن طریق که می فرمایند مجری کرد ولی چون در این جا ده نفر تقاضا نکرده اند که در محل نطق اخذ رأی شود باید بترتیب سابق یعنی مثل رأی علنی همانطوریکه عرض کردم در همانجا بیکه نشسته اند رأی بدهند مگر ده نفر تقاضا کنند که در پشت تربیون رأی گرفته شود والاچه در رأی مخفی چه در رأی علنی اگر تقاضا نکردند در پشت تربیون رأی گرفته نمیشود و در ماده ۹۱ چیزی مصرح نمیکند که رجوع کند بماده ۸۹ ممکن است بترتیب ماده ۸۸ رأی گرفته شود یا بترتیب ماده ۸۹

رئیس - آنچه فرمودید ماده ۹۰ می گوید در موافقه اخذ رأی علنی باوراق ممکن با حتمی القبول است هر گاه پانزده نفر از اعضاء کتباً تقاضا نمایند باید رأی

رئیس دوظرف است در یکی مهره تفتیشیه باید گذاشته شود در یکی مهره رأی مصدق السلطنه . ممکن است ظرف دهانش تنگ باشد که کسی نه بیند

ماده ۸۸ خوب است قرائت شود دلایلی هم در این زمینه دارم (بشرح ذیل قرائت شد)

ترتیب گرفتن رأی علنی باوراق از این قرار است هر نماینده دارای دو ورقه مختلف است که اسم آن نماینده در روی آن ها چاپ شده است

ورقه سفید علامت قبول و ورقه آبی علامت رد است در موقع گرفتن رأی پیشخدمت مخصوص اطاق مجلس ظرف رأی را نزد نماینده برده و نماینده ورقه خود را می اندازد

پس از آنکه تمام اوراق جمع شد رئیس ختم اخذ اوراق را اعلام میکند و فوراً ظرف رأی را در محل نطق آورده و منشیان استخراج آراء نموده و نتیجه را رئیس اعلام می نماید هیئت رئیسه باید بعد از سایرین رأی بدهند

سهام السلطان - در اینجا رأی علنی را ختم اخذ اوراق را اعلام میکند و فوراً ظرف رأی را در محل نطق آورده و منشیان استخراج آراء نموده و نتیجه را رئیس اعلام می نماید هیئت رئیسه باید بعد از سایرین رأی بدهند

ماده ۸۸ و ۸۹ معین کرده اند در ماده ۸۸ که قرائت شد و ملاحظه فرمودید

ترتیب رأی علنی همان قسمی است که پیشگی گرفته می شود آن وقت یک اختصاصی داده میشود برای رأی علنی در ماده ۸۹ که در صورتیکه ده نفر از نمایندگان تقاضا نمایند اخذ رأی علنی باوراق باید در محل نطق بعمل آید و اینجا در ماده ۹۱ هم نوشته اخذ رأی مخفی به ترتیبی است که در باب اخذ رأی علنی باوراق در محل نطق ذکر شد

مخفی گرفته شود حالا ۱۵ نفر تقاضای رأی مخفی کرده اند و ترتیب رأی مخفی را هم در ماده ۹۱ معین کرده و اشاره میکند بماده ۸۹ و این اشاره که دارد بماده ۸۹ باین تفاوت است که عوض اینکه ورقه بدهند مهره سیاه و سفید میدهند (یکی از نمایندگان - اشاره ندارد)

رئیس - چرا اشاره دارد بماده ۸۹ میگوید اخذ رأی مخفی بترتیبی است که در باب اخذ رأی علنی باوراق در محل نطق ذکر شد ولی در عوض اوراق مهره های سفید و سیاه استعمال میشود

بنابر این حالا می آیند مهره ها را توزیع میکنند بعد کبسه را هم می آورند

(اخذ رأی بعمل آمده آقایان سابق الذکر استخراج نمودند و نتیجه به ترتیب ذیل حاصل شد)

مهره تفتیشیه ۱۰ مهره سفید علامت تصویب ۵۹ مهره سیاه علامت رد ۴۶

رئیس - بیک زبانی است معذک یکی هم کسر بشود باز اکثریت است به اکثریت ۵۸ رأی تصویب شد

مهره ها گویا بیش آقایان مانده است گمان میکنم آن مهره ها را باید بدهید به آقای مصدق السلطنه جلسه روز یک شنبه آقای سرکشیک زاده

(اجازه)

سرکشیک زاده - در دو جلسه قبل نسبت باعتبار نامه آقای امیراعلم از طرف نماینده معترض آقای رئیس التجار مخالفت شد بنده تقاضا می کنم در جلسه آتی به جزو دستور باشد

رئیس - بلی جزو دستور هست . می خواستم عرض کنم جلسه روز یکشنبه ۴ ساعت قبل از ظهر .

دستور : اولاً مسئله تحلیف ، ثانیاً اعتبارنامه آقای امیراعلم ، ثالثاً بودجه مجلس مخالفی ندارد ؟ (گفته شد خیر)

(جلسه یک ساعت و ربع بعد از ظهر ختم شد)

رئیس مجلس شورای ملی - مؤتمن الملك جلسه ۱۸

صورت مشروح مجلس یوم یکشنبه ۲۳ ثور ۱۳۰۳ مطابق ۶ شوال ۱۳۴۲

مجلس دوساعت ونیم قبل از ظهر به ریاست آقای مؤتمن الملك تشکیل گردید .

(صورت جلسه یوم شنبه ۱۹ ثور را آقای آقا میرزا شهاب الدین قرائت نمودند)

رئیس - آقای صولت السلطنه (اجازه)